

Länstyrelsen
Västra Götaland

<<Namn>>

<<CO>>

<<Postadress>>

<<Postnummer>> <<Postadressort>>

Till dig som hanterar importerat växtmaterial

Nu förbjuds den invasiva plattmasken *Obama nungara* - det här behöver du veta

Plantskolor och andra som hanterar importerat växtmaterial har en viktig roll i att hindra spridningen av den i Sverige nyligen upptäckta plattmasken *Obama nungara*. Länstyrelsen skickar därför den här informationen med råd och fakta. Dela den gärna med dina medarbetare, affärskontakter och kunder.

Obama nungara är en invasiv lövlik plattmask som härstammar från Sydamerika. Den har oavsiktligt introducerats i Europa och USA via handel med växter. Den har nu kommit även till Sverige och kan potentiellt orsaka stor skada i landet. Vi behöver därför agera skyndsamt. Det finns i nuläget inga säkra sätt att utrota varken *Obama nungara* eller andra potentiellt invasiva plattmaskar. Det är inte heller känt hur *O. nungara* kan överleva i svensk natur. Därför är det viktigaste nu att hindra spridning till och inom Sverige.

Släktnamnet *Obama* härstammar från språket tupi och kan översättas till "blad/löv-djur" (oba=blad, ma=djur). Foto: Jonas Roth

Nya regler

Regeringen har fattat beslut om nödåtgärder mot *O. nungara*, vilket innebär att från den 7 januari 2025 är det förbjudet att avsiktligt:

- hålla arten, även i sluten förvaring,
- föda upp den, även i sluten förvaring,
- använda eller utbyta,
- släppa ut i miljön.

Det innebär att individer av arten ska avlivas om de hittas, och eftersökningar ska ske för att säkerställa att inga ytterligare levande individer finns. Eftersom *O. nungara* har hittats på många olika växter, från ett stort antal underleverantörer, anses just nu inget växtmaterial från Europa vara riskfritt. Utgå från att allt importerat växtmaterial kan vara drabbat. Från 7 januari 2025 kan Länsstyrelsen också fatta beslut om utrotning, utöva riktad tillsyn och förelägga personer eller verksamhetsutövare om åtgärder.

Riktlinjer och egenkontroll

I första hand vill vi arbeta tillsammans med branscher och allmänheten, så första steget är kommunikation. Vi behöver hitta fram till ett system för egenkontroll som fungerar för branschen utan alltför stor inverkan på verksamheten, samtidigt som en rimligt god säkerhet mot spridning uppnås. Ett sökprotokoll är under utarbetande i Skåne, vi delar det så snart det är utprovat. Ni kan dock inte avvakta protokollet utan måste sätta upp egna riktlinjer baserat på informationen i detta utskick. Råden finns även att hämta på vår hemsida.

Råden riktar sig specifikt mot den nya plattmasken men de kan också användas för att undvika att sprida andra främmande, och potentiellt invasiva, arter. Om alla i kedjan tar ansvar för att kontrollera växterna de köper och säljer minimerar vi risken för spridning och sparar kostnader i framtiden. Andra arter som kan spridas genom import av växter är bland annat nyzeeländsk plattmask (*Arthurdendylus triangulatus*) och de fyra myrarterna tropisk eldmyra (*Solenopsis geminata*), röd eldmyra (*Solenopsis invicta*), svart eldmyra (*Solenopsis richteri*) och mindre eldmyra (*Wasmannia auropunctata*). Dessa arter omfattas redan i dag av EU:s förordning för invasiva arter och är förbjudna.

Information till dig som arbetar med importerade växter

Plantskolor har en viktig roll i att hindra spridningen av den potentiellt skadliga plattmasken *Obama nungara*. Det kan göras genom att kontrollera importerat växtmaterial i kruka. Generellt är spridningsrisken låg med barrotat material. Det är främst importerat material som verkar innehålla *Obama nungara*.

Obama nungarna har hittats på flera olika växter, från olika grossister och på flera plantskolor. Vi går därför ut med råd till alla som hanterar importerat växtmaterial. Observera att du bör använda handskar vid hantering av *O. nungara* då arten har ett slem som kan vara irriterande på huden.

Kontrollera så här

- När du tagit emot materialet, ställ det för sig på hårdgjord yta eller markduk.
- Kontrollera partiet/batchen du fått in.
  - Kolla marken under krukans
  - Kolla under själva krukans
  - Lyft ur plantan och kolla i krukans och på rotklumpen
  - Kolla under tråg/backar
  - Kolla gärna efter ägg, men de kan vara svåra att upptäcka

Om inga fynd görs

Om inga fynd görs på hela partiet bedöms risken för att den innehåller skadliga arter av plattmask liten.

Om fynd av plattmasken görs

- Lägga plattmasken i en burk och lägg den i frysen i minst ett dygn. Eller lägg i en burk och håll kokande vatten över. Vi vet i dag inte i hur stor utsträckning denna plattmask överlever att klippas itu, därför rekommenderar vi inte klipp som metod.
- Isolera plantorna tillfälligt och kontrollera dem igen nästa dag.
- Om ytterligare fynd görs bör du fortsätta kontrollera batchen/partiet och hålla det isolerat.
- Vid fynd av plattmaskar eller andra främmande arter, kontakta Länsstyrelsen via mejl (ias.vastragotaland@lansstyrelsen.se). I mejlet ska du skicka en bild på organismen, ange plats där den hittats och uppge dina kontaktuppgifter. Våra experter behöver uppgifterna för att kontrollera att det är rätt art och kartlägga var den hittats.

Det pågår undersökningar kring vilka temperaturer som plattmasken kan överleva i. Resultaten från dessa undersökningar kan förhoppningsvis senare användas för att ta fram en tillförlitlig saneringsmetod.

Mejla fynd till
ias.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Information till dig som köper växter

Vi rekommenderar att du kontrollerar växter innan de planteras. Kontroll efter plattmask görs genom att leta efter individer och ägg under kruka, mellan kruka och rotklump, och på rotklumpen/jorden.

Ägg av *Obama nungara* är 0,5 cm stora och först röda, men blir sedan mörkbruna. Fullvuxna individer är cirka 5–8 cm långa, 0,5 cm breda. Färgen på ovansidan skiftar mellan beige och mörkt brun med svarta längsgående linjer. Undersidan är beige.

Hittar du en plattmask kontaktar du Länsstyrelsen via mejl (ias.vastragotaland@lansstyrelsen.se). I mejlet ska du skicka en bild på organismen, ange plats där den hittats och uppge dina kontaktuppgifter. Våra experter behöver uppgifterna för att kontrollera att det är rätt art och kartlägga var den hittats.

Plattmaskar avlivs genom att lägga dem i en burk och hålla kokande vatten på dem. De kan också dödas genom att lägga dem i frysen i minst ett dygn. Vi vet i dag inte i hur stor utsträckning denna plattmask överlever att klippas itu, därför rekommenderar vi inte klipp som metod.

Information till dig på kommun

Det är kommunerna som utför tillsyn på plantskolor enligt miljöbalken. Det är därför viktigt att du som arbetar med tillsyn av dessa verksamheter tar till dig av informationen, och kan meddela plantskolor om hur de bör agera vid fynd av *O. nungara* eller andra främmande arter. Kontakta också gärna Länsstyrelsen vid fynd.

Kommuner har också ofta ansvar för skötsel och planering av grönytor. Råden till den verksamheten är desamma som för växtbranschen och den som köper plantor.

Kontaktuppgifter

Om du vill rapportera ett fynd eller har frågor om arten kan du vända dig till oss på ias.vastragotaland@lansstyrelsen.se. Tänk dock på att vi har låg bemanning under jul- och nyårshelgen. Använd i första hand den information som finns på vår webbplats – du hittar den genom att använda qr-koden nedan.

Information på
Länsstyrelsens webbplats

Information på
Naturvårdsverkets webbplats

Länsstyrelsen
Västra Götaland